

COSINZEANA

REVISTĂ · ILUSTRATĂ · BILVNARĂ

ABONAMENTUL:

PE UN PĂTRAR DE AN Lei 25—

PE JUMĂTATE DE AN Lei 50—

ÎN STREINĂTATE 1 AN Lei 160—

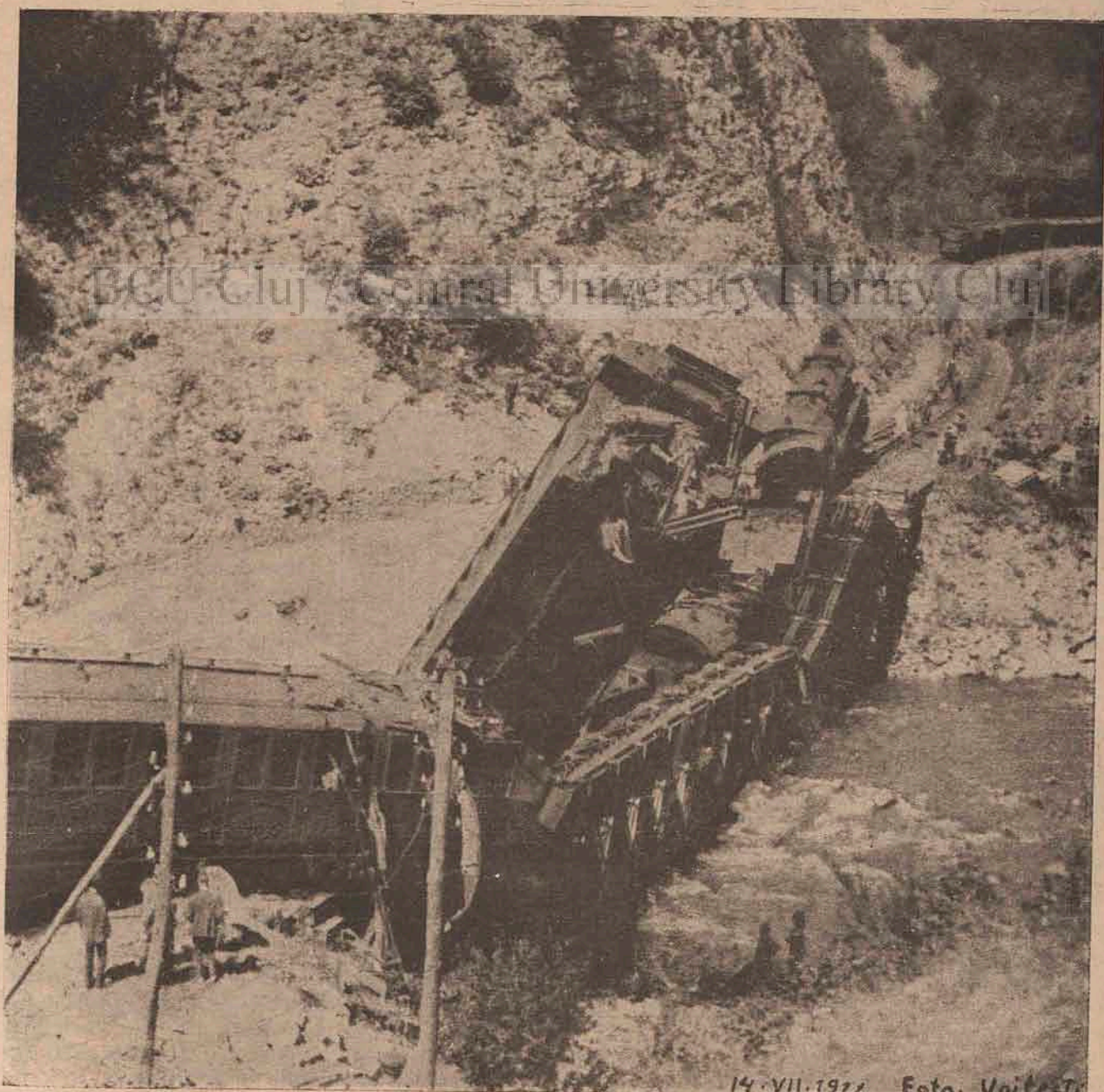
PREȚUL UNUI EXEMPLAR Lei 4.

DIRECTOR:

DE SEBASTIAN BORNEMISA
REDAȚIA, ADMINISTRAȚIA ȘI TIPOGRAFIA
CLUJ, PIAȚA CUZA VODĂ, Nr. 16.
ANUL VI. Nr. 15. © 15 August 1922.

Catastrofa de tren dela Comarnic.

14-VII-1922 Foto. Voiculescu

Consiliul de coroană dela 14 August 1916

Din faptele trecutului să luăm nădejde pentru viitor!

Şase ani de grele sbuciumări, în care s'au sleit toate puterile economice şi financiare ale ţării, în care de multe ori s'a ofilit nădejdea şi s'a întunecat pe câte-o clipă şi cea mai sobră judecată, şase ani în viaţa unui popor nu pot însemna, de sigur, un popas, un jubileu, pentru nici un eveniment, oricât de mareţ ar fi el.

Simţim, cu toate acestea, astăzi, când se împlinesc şase ani de când România mică şi gătită între cordonul de fer dintre Carpaţi şi Prut a aruncat zarul şi a pornit cel mai sfânt războiu, din câte s'au dus vreodată, că este o datorie a noastră, ca să deschidem cartea trecutului şi să recităm pagina cea mai luminoasă, pe care istoria ne-o înregistrează.

Consiliul de coroană din 14 August 1916 este unul dintre acele evenimente, cari nu se întâlnesc de două ori nici în viaţa unui neam, necum a unei generaţii. Cunoaşterea lui este o datorie mai ales pentru noi, cei de astăzi, care am crezut, am luptat şi am biruit! Iată de ce, în numărul acesta revista „Cosinzeana” continuând un fir tradiţional al ei, — prăznuieşte cu toată căldura aniversarea a şasea dela Consiliul de coroană din 1916 şi dă cetitorilor săi următoarele amănunte asupra acestui eveniment.

*

Consiliul de coroană din 14 August 1916 s'a ținut în palatul Cotroceni fiind prezenţi membrii guvernului prezidat de Ion I. C. Brătianu, d-l Ferekide, preşedintele camerei, d-l Robescu, vicepreşedintele senatului, foştii miniştri preşedinţi Petre Carp, Teodor Rosetti, Titu Maiorescu şi şefii de partide: Nicu Filipescu, Take Ionescu şi Alexandru Marghiloman.

Regele Ferdinand era vădit emo-

Generalul Prezan
comandantul general al armatei române în cursul războiului. În prima parte a campaniei a comandat armata de Nord, care a avut strălucite succese în luptele din Transilvania.

Generalul francez Berthelot
marele nostru prieten şi eminentul militar, şeful misiunii militare franceze în România. Refacerea armatei noastre din primăvara anului 1917 se datoreşte în bună parte generalului Berthelot.

ţionat şi voia cu orice preţ să nvingă rezistenţa, la care se aştepta din partea d-lor Carp, Maiorescu şi Marghiloman.

Deschizând consiliul, M. S. Regele Ferdinand declară, că a convocat Consiliul de coroană nu pentru a-i cere sfatul, deoarece hotărîrea dînsului este luată, ci de-a cere în acele clipe mari concursul tuturor diriguitorilor ţării. Situaţia fiind de așa natură, că neutralitatea nu se mai poate păstra, balanţa războiului înclină pentru Antanta şi România având să aleagă, nu poate merge decât alături de aliaţi şi împotriva puterilor centrale. Regele adăuse apoi, că dînsul a trecut peste propria Sa durere, că s'a învins pe sine însuşi şi tocmai această victorie este indiciul, că a ales drumul cel bun pentru România. Cunoscând puterea unirii dintre partide, cere tuturor oamenilor politici, ca să-şi stea întru ajutor.

Fixând cu privirea pe d-l Carp, Regele Ferdinand încheie:

— Vă rog, daţi-mi concursul D-tră!

După M. Sa vorbi d-l ministru-preşedinte Brătianu. România — declară d-l Brătianu — nu poate rămânea neutră, într'un războiu, unde se decide de soarta lumii. Ea trebuie să urmărească realizarea unităţii sale naţionale, dat fiind, că aceste împrejurări nu vor mai reveni niciodată de azi înainte. Refuzul Italiei de-a merge alături de puterile centrale ne dă şi nouă toată libertatea de acţiune. De altfel şi ţara şi el — Brătianu — sunt deja angajaţi alături de aliaţi şi nu mai pot da înapoi. Toată ţara şi toţi Românii de peste munţi aşteaptă cu impaciienţă intrarea României în războiu.

D-l Take Ionescu declară că înţelege suferinţele, pe care a trebuit să le încerce M. R. Regele luând o astfel de decisiune şi-l asigură că va găsi pentru aceasta cea mai strălucită recompensă în dragostea întregului popor unit. Dînsul, fericit că se realizează ceea ce a cerut de doi ani de zile mereu, îi dă regelui şi guvernului întreg concursul său necondiţionat.

D-l Alexandru Marghiloman îşi exprimă regretul, că guvernul s'a angajat. Nu se ştie, care va fi sfâr-

Contribuția Ardealului în războiul pentru unitate. Întăiul Batalion de *Voluntari Ardeleni*, format la Kiew din prizonierii români din armate austro-ungară căzuți ori trecuți la Ruși, care a sosit în primăvara anului 1917 la Iași. Ei au fost primiți cu însuflețire de nedescris și cu lacrimi de bucurie. După-ce în fața statuei lui Cuza-Vodă li s'au ținut vorbiri cari îi îmbrățișau cu induișoare, au jucat *Hora Unirii* în jurul statuei. Au mers apoi pe Câmpul de exerciții de lângă Iași și acolo au pus jurământ de credință, în fața Regelui Ferdinand, a Miniștrilor, a Miniștrilor aliați și a zecilor de mii de Români ce-i priveau. — Iată-i fotografiați în clipa când, cu capul descoperit și cu trei degete ridicate spre cer, ei joară!... Sfântă clipă!

șitul războiului. El are cunoștință că Hindenburg prepară o mare ofensivă împotriva Rusiei și ar trebui să se aștepte rezultatul acesteia înainte de a lua vre-o hotărâre. Țara nu este dispusă pentru război și *Românii din Ungaria nu doresc să se unească cu noi*. Realitatea, după-cum el o vede, este că Rușii se vor instala la Constantinopol și asta va să zică moartea României. Dacă această nenorocire va trebui să se întâmple, cel puțin întâmplă-se fără de concursul nostru.

Regele a întrerupt aci pe d-l

Marghiloman, cu următoarele cuvinte:

Admitând, că Rușii vor fi într-o bună zi la Constantinopol, ce este mai preferabil pentru noi: să fim prietenii ori dușmanii lor?

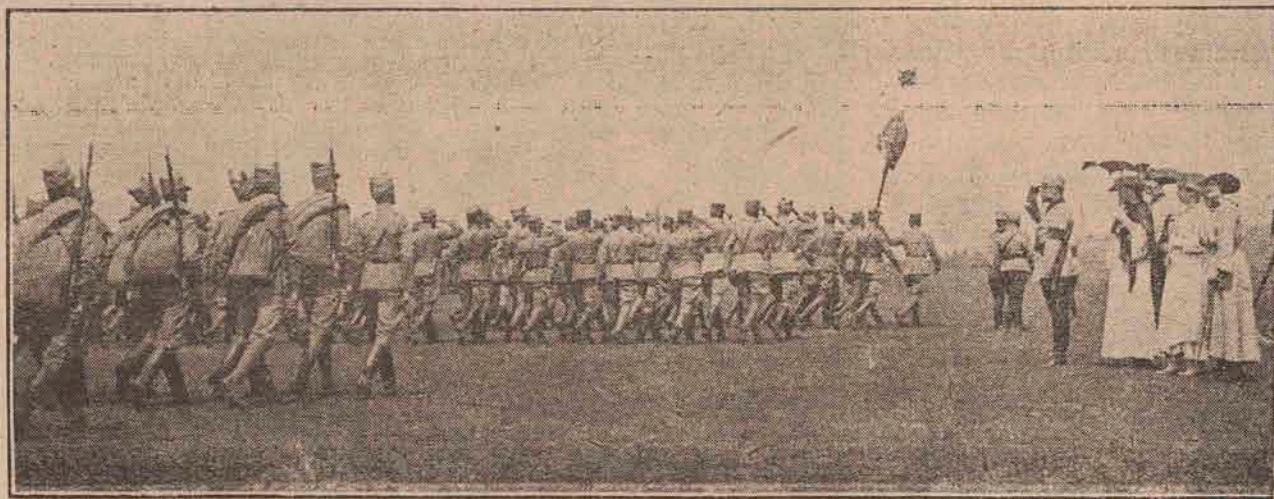
Turburat, d-l Marghiloman n'a mai răspuns nimic la întrebarea M. Sale, dar a promis tăcere, iar în ce privește concursul său, nu-l poate da.

Ridicându-se d-l *Nicu Filipescu*, dânsul zise, că politica adoptată de guvern nu-i decât dezvoltarea logică a primului aranjament încheiat

d-l Marghiloman aprobase la această dată acest aranjament. „Nedemn de aceste palinodii, adăuse *Nicu Filipescu*, eu revendic pentru partidul meu onoarea de a fi luat acele inițiative politice pe care întreg partidul meu le susține cu atâta convingere, încât a eliminat din sânul său pe toți aceia, cari îi puneau obstacole“.

D-l Marghiloman n'a răspuns nici un cuvânt la aluzia crudă a d-lui *Nicu Filipescu*.

Luând cuvântul d-l *Petre Carp*, el vorbi cu o pasiune, care con

După-ce au pus jurământul, Batalionul a primit un steag, și apoi mândri flăcăi și bărbați ai Ardealului, veniți de pe stepele Rusiei ca să ajute Țării Românești celei în acele zile înfrântă de dușman, — ei pleacă făloși, cu steagul în frunte, și defilează pe dinaintea Regelui Ferdinand, — care n'a trăit în viața lui clipă mai fericită ca aceea, când acest Batalion de Ardeleni îi trecea pe dinainte în pas indesar și bărbătesc, gata a muri și el pentru Regele Român și pentru idealul cu care El a plecat la război: liberarea Românilor de sub stăpânirea ungurească!

trasta cu vârsta sa înaintată. Tot ce a spus Brătianu, este lucru secundar, declară d-l Carp. Ceeace interesează este să știm nu cine va fi victorios, ci cu cine să mergem noi, chiar și în cazul dacă am fi învinși. Ceeace a spus d-l Brătianu despre Unguri și Bulgari, este fără valoare. Acest războiu se va termina ori cu heghemonia germană, ori cu heghemonia rusească. Aceasta din urmă marchează sfârșitul României, căci ea barează drumul spre Constantinopol. Chiar interesul Dinastiei cere a fi mai mult împotriva Rușilor, căci o Rusie victorioasă nu va tolera în România o dinastie streină, germană, ci va instala pe tron o dinastie Ghica sau Sturza. Regele are deci datoria a se opune acestei politici și a rămânea alături de Germania. El nu poate da concursul său unei politici, care însemnează sfârșitul României. Cei trei feciori ai săi se vor bate, el însă va ruga pe Dumnezeu, ca armata noastră să fie bătută, căci aceasta este singura salvare a României, altfel ea va fi perdută.

M. S. Regele răspunse, că el respectează toate părerile, dar ultimele cuvinte ale d-lui Carp nu pot fi decât efectul unei supărări, ele nu pot veni dela inimă. Aduase apoi, că dânsul *na poate separa interesele dinastiei de cele ale țării și că dinastia nu este germană, ci română.*

D-l Titu Maiorescu întrebă guvernul, dacă a contractat angajamente și dacă el nu se poate de gaja de acestea.

D-l Brătianu răspunse, că țara este angajată și că nu mai poate să se retragă. Făcu apoi un expozeu asupra tratatelor cu Aliații, arătă ce teritorii a obținut dela aceștia și că în ceeace privește drepturile României de a participa la congresul de pace, ea va fi admisă ca egală cu celelalte puteri. El a întârziat cât a putut intrarea în războiu, dar simte că dacă ar mai întârzia și de-acum înainte, Aliații vor trata cu Ungurii și în astfel de condiții nu mai are dreptul să stea la îndoială.

D-l Maiorescu afirmă, că *Românii din Ungaria nu vor unirea cu România și că preferă să rămână sub Habsburgi dar apărați de Germani împotriva Ungurilor.*

D-l Take Ionescu și Brătianu îl întrerupseră:

— *Aceasta-i inexact. Românii din Ungaria lor le-au desvâlit tai-*

nele inimii, ceeace poate n'au făcut și pentru d-l Maiorescu, cunosând sentimentele lui cele adevărate.

D-l Brătianu adause, că are scrisori dela d-l Alexandru Vaida și alți Români din Transilvania, cari desmintesc afirmațiunile d-lui Maiorescu.

Acesta, Maiorescu, răspunse că guvernul ar fi putut trata cu Ungurii pentru îmbunătățirea sorții Românilor din Ungaria.

De data aceasta întrerupe pe d-l Maiorescu M. S. Regele declarând că încă oela începutul războiului a cerut Germaniei și contelui Czernin, ca să acorde Românilor din Ungaria cel puțin acele drepturi, pe care le au Ceho-Slovacii în Bohemia. Înainte de războiu împăratul Wilhelm s'a dus în persoană la Viena cerând acest lucru pentru Români, dar a fost refuzat. Regele adause că e ferm convins, că nici Germania, nici nimeni altul nu poate face nimic cu privire la acest punct. Dânsul însuș a tratat personal în mai multe rânduri chestiunea aceasta, dar fără succes.

Urmară apoi mai multe discuții de felul acesta și la sfârșit d-l Brătianu încheie, că dânsul nu este sigur de victorie, dar chiar învinși fiind, ne vom asigura unitatea națională, dupăcum Italia învinsă la Navara, a realizat acelaș lucru câțiva ani mai târziu. Aduase, că ia toată răspunderea pentru situație.

Regele, punând capăt discuțiilor, declară, că a luat această hotărâre

după o chibzuință matură și e convins, că hotărârea aceasta coresponde intereselor țării și ale Dinastiei: el crede că lucrând astfel va face și mai indisolubile legăturile dintre țară și coroană. Ceru ajutorul tuturor Românilor și termină cu cuvintele: „Cu Dumnezeu, înainte!”

*

La șase ani dela acest memorabil Consiliu de coroană, desvelind publicului din Ardeal tainele lui, ridicăm glasul nostru deasupra sterilelor lupte de partid și aducem omagiul nostru făuritorilor României Mari și 'n primul rând M. S. Regelui Ferdinand și vitezei armate române, fără de concursul căroră pe aceste plaiuri mândre poate nu ar flutura nici astăzi drapelul sfânt al României.

Luptele de astăzi, mai mult sau mai puțin loiale, dintre partide se vor stânge, ca mâine vom dispărea și noi, generația, care am făcut războiul, ceeace trebuie însă să rămână este țara, la mărirea și consolidarea căreia datorii suntem cu toții să lucrăm cu tot devotamentul și cu toată hotărârea.

Dr. S. B.

— 0 x 0 —

Un grup de elevi și de eleve din comuna Cojocna, în mijloc cu vrednicul preot Gh. Suciu, la îndemnul și stăruința căruia din comuna Cojocna cercetează școlile din Cluj peste 80 de elevi și eleve. La liceu 12, la școala civilă 23, la școala normală 26, la meserii peste 20.

Monumentul primului mort în războiu.

În ziua de Duminecă, în 2 August 1914 înainte cu treizeci de ceasuri de declarația oficială de război a Germaniei către Franța, o patrulă germană sub comanda locotenentului Mayer din regimentul 5 de vânători călări din *Mulhouse* în Alsacia, violând granița a trecut pe teritoriul francez, în dreptul satului *Joncherey*, unde n'a întâmpinat nici

acesta de alarmă, caporalul înaintă spre locul primejdiei. — Aici locotenentul sări deodată din tufiș și trase cu revolverul asupra francezului. Acesta avu încă atâta putere ca să-și ia pușca și să tragă asupra locotenentului, care căzu scaldat într'un lac de sânge. La sunetul armelor au sărit soldații din post, cari au alungat patrula germană rânind mai mulți soldați nemți. Caporalul *Peugeot* însă și-a dat sufletul.

Monumentul ridicat în onoarea lui prin subscripție mondială simbolizează mormântul celor un milion și jumătate de morți ai Franței.

Relieful de sus reprezintă chipul primului erou francez mort pentru patrie în marele război. Cel de jos este o figură alegorică, reprezentând geniul francez atacat mișelește de Germania, care-i împlântă un pumnal pela spate.

La inaugurare au luat parte șeful guvernului d. *Poincaré*, care a ținut o înflăcărată vorbire, schițând faptele impresionate, cari au precedat declarația de războiu.

Monumentul este împodobit cu următoarea inscripție:

„Aci, Duminecă în 2 August 1914, la 10 ore dimineața, mai mult de treizeci de ceasuri înainte de declararea războiului împotriva Franței, atunci când guvernul Republicei, pentru a evita orice cauză de conflict, retrăsese trupele de acoperire la 10 km, în interiorul graniței, Germania imperială și regală a varsat primul sânge francez. Locotenentul german Mayer, pătrunzând din ordin pe teritoriul republicei, în capul unei patrule din R. 5 Vânători călări din *Mulhouse*, a ucis cu focuri de revolver pe caporalul-institutor, *Jules André-Peugeot*“.

gh. st.

Monumentul ridicat în memoria caporalului *Peugeot* în satul *Joncherey* dela granița Alsaciei. *Peugeot* a fost cel dintâi soldat francez, pe care l'au ucis germanii, cu 30 de ceasuri înainte de declararea războiului.

o rezistență, deoarece francezii, pentru a preîntâmpina orice conflict armat cu nemții, își retrăseseră trupele la o distanță de 10 km. în interiorul țării. Locotenentul s'a desprins de patrulă și galopând spre o casă izolată a fost surprins într'un tufiș de fata proprietarului casei, care a alergat speriată acasă, strigând: „Prusiicii, vin Prusiicii!“

Pe pragul casei se găsea șeful postului de acoperire, caporalul instructor *Peugeot* în discuție cu feciorul proprietarului. La strigătul

Impăratul Annamului în Franța.

Impărăția *Annamului* este un stat în Indo-China orientală, pe partea de est a Indiei Ostice cu o populațiune de șase milioane de locuitori. Capitala este orașul *Huê* (50 mii locuitori) cucerit la 1883 de amiralul francez *Courbet*, și este situat pe țărmul oceanului chinezesc. Impărăția *Annamului* stă astăzi sub protectoratul Franței.

Litoralul dinspre marea meridională a Chinei este foarte fertil. Produsele principale sunt mătasa și orezul. Platourile interioare însă sunt sărace și lipsite de o cultură mai intensivă.

Cu toate că împărăția aceasta orientală stă dela 1883 sub protecțiunea franceză, totuși ea și-a conservat forma de stăpânire pe împărat și pe mandarini săi. Mandarini se numesc funcționarii publici în China.

Actualul împărat al *Annamului* a ținut să facă o vizită patriei sale protectoare. Astfel la 21 Iunie, anul acesta, *M. Sa Khai Dinh* a coborât de pe vasul „*Porthos*“, pentru întâia dată pe pământul Franței în portul *Marsiliei*.

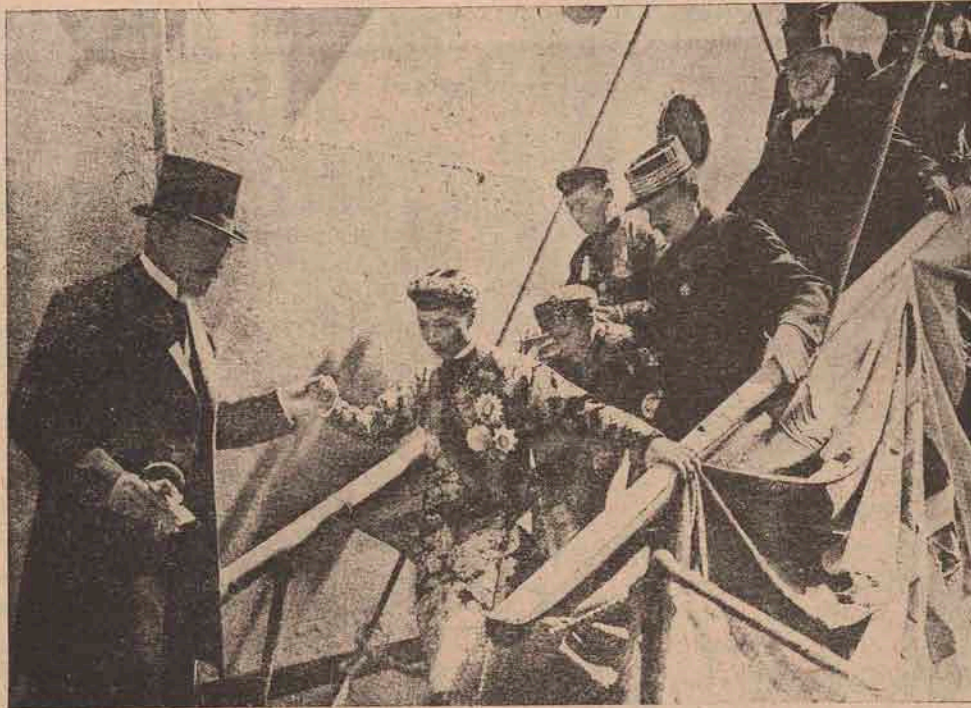
Vasul avea arborat marele stindard imperial al *Annamului*, foarte impunător, făcut din stofă galbenă, cu două bande roșii, în mijlocul cărora figura dragonul simbolic.

Impăratul era îmbrăcat în costum de gală: o haină admirabilă de mătase brodată în aur. El purta de-a curmezișul marele cordon galben și roșu al *Dragonului Annamului*.

Printr'o ficțiune diplomatică primirea la *Marsilia* n'a fost oficială. *M. Sa* a fost primit numai la *Paris* cu toate onorurile datorite rangului său. Până la primirea sa din partea președintelui republicei, împăratul *Khai Dinh* a călătorit incognito. Cu toate acestea la intrarea în raza portului a fost întâmpinat de un grup de persoane oficiale între cari: d. *Sarraut* ministrul coloniilor, prefectul gurilor *Ronului* și câțiva parlamentari.

De asemenea câteva personaje oficiale anamite așteptau pe chei acostajul vaporului, pentru a-și saluta Suveranul.

Imediat ce s'a lăsat scara de descindere d. *Sarraut* cu însoțitorii săi a urcat pe bord în marele salon al vaporului, unde ministrul co-

La capul scării vaporului „Porthos” ministrul coloniilor d. Albert Sarraut ajută împăratului annamit, să pună piciorul pe pământul Franței.

loniilor a urât Suveranului annamit bun sosit pe pământul Franței. — *M. Sa Khai Dinh*, cu o sinceră cordialitate și cu un suris, care îi lumina fineța delicată a feței, a întins mâna ministrului, exprimându-i bucuria de a se găsi pe pământul francez. Odată cu împăratul a sosit în țară și fiul său, prințul *Vinh Thuy* în etate de 10 ani, vioi deschis, cu ochii mari limpezi, care va rămânea în țară și după plecarea tatălui său, pentru a primi o educație occidentală. Deasemenea au mai sosit nepotul împăratului *Vinh Kao*, o suită de mari demnitari annamiti și generalul *Pasquier*, care domiciliază în orașul *Hue* capitala Annamului.

După prezentări rezezi, *M. Sa* a descins pe chei.

O trupă de tiraliori annamiti a prezentat armele. Toți erau decorați cu crucea de război franceză. În sunetul goarnelor, împăratul întoarce în jurul său o privire plină de interes. În fața fotografiilor s'a oprit parcă intenționat. În marea mulțime de curioși erau și lucrători din port, pe cari un serviciu de ordine îi ținea mai la distanță.

Împăratul cu suita sa și însoțitorii francezi au plecat apoi la prefectură, unde a fost oaspe două zile înainte de a pleca la Paris.

Una dintre primele manifestații ale obiceiurilor occidentale, pe care împăratul a avut ocazia să o pro-

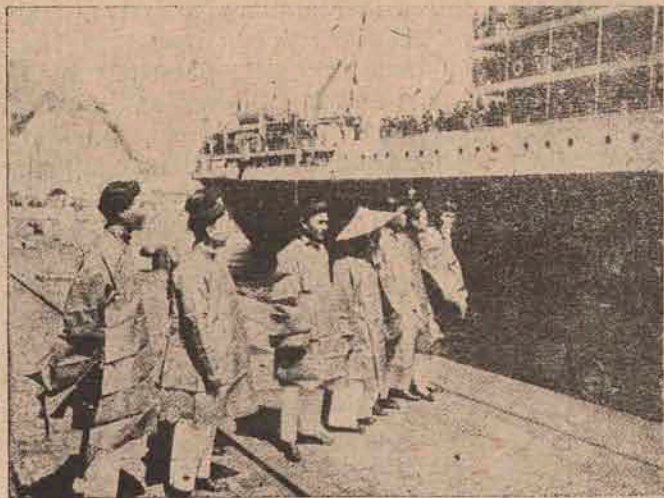
beze, a fost curiozitatea jurnaliștilor. *M. Sa* i-a primit cu mulă bunăvoință și li-a povestit chiar impresiile sale. Trecând prin *Djibouti*, portul francez al Africii orientale, suveranul annamit a fost plăcut surprins, de a auzi pentru întâia dată aclamațiile și trigătele de vivat ale populației, pentru că în Annam respectul mulțimei se exprimă printr'o tăcere religioasă.

În diferite rânduri el a insistat asupra simpatiei admirative, ce o resimte pentru civilizația europeană și pentru Franța, și și-a exprimat dorința, de-a fi cunoscut și privit nu ca un monarh asiatic, ci ca un suveran modern.

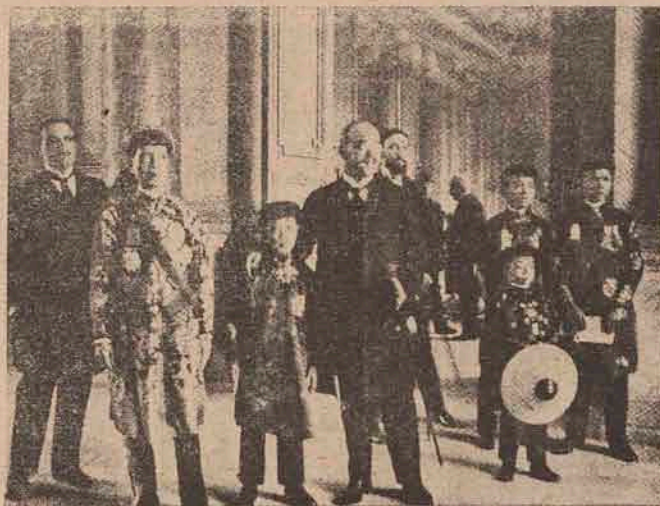
Împăratul *Khai Dinh* este al doilea Suveran al Împărăției Soarelui, care calcă tradiția veche și se desparte pentru câțiva vreme de pământul țării sale.

La plecarea sa o foaie indigenă scria următoarele: „Rupând pentru prima oară cu regulele rituale atât de severe, cărora antecesorii săi li-au fost auguști prizonieri în decurs de veacuri, împăratul Annamului a cărui legătură cu Franța este atât de profundă și de sinceră, a consimțit să părăsească pentru câteva luni pământul strămoșilor săi. Gândind la viitorul țării sale, la binele supușilor săi, el a voit la învitarea reprezentantului națiunii protectoare, să se inițieze asupra lucrurilor, cari au creiat grandoarea, forța și gloria Franței”.

Suveranul annamit știe să alieze la delicateța trecutului, un modernism de o rară eleganță. La plecare s'a pus în ordine cu toate divinitățile, asigurându-și consilierii intimi, că-și va păstra obiceiurile curat annamite, cu dorința de a deveni un

Grup de persoane annamite oficiale așteptând pe chei acostajul vaporului „Porthos” pentru a-și saluta Suveranul.

M. Sa Khai Dinh, fiul său prințul *Vinh Thuy* și d. *Albert Sarraut*, ministrul coloniilor franceze, în saloanele prefecturii din Marsilia.

monarh din ce în ce mai modern. Exemplul acesta îl arată și acasă, căci odată coborât de pe tronul în jurul căruia triumfă modele arhaice și etichetele seculare, îmbrăcat într-o simară (haină) de mătase galbenă lucrată în aur, cu broderii încântătoare, coafat cu tiara (mitră) scânteietoare de pietrii prețioase, — se preumblă în automobil, discută cu supușii săi chestiuni la ordinea zilei, se distrează cu muzica și obiceiurile europene la masă, fără a călca legile sacre ale tradiției.

Împăratul Khai Dinh este prea atașat de cultul străbunilor săi și al zeilor, pentru a neglija astfel de datorii. Cu toate acestea dorința sa de progres este vie; el ține însă ca acest progres să fie aplicat cu oportunism, fără ca zeii să se contrarieze și fără ca credința poporului să fie jicnită.

Împăratul este foarte instruit. El a urmat perceptul lui Mencius: „Acela, care-și perfecționează spiritul prin studiu, ajunge să-și cunoască natura. Cunoscând natura, el cunoaște cerul“.

Încă pe vremea, când era numai prințul *Phung-Hoa*, (cel care se transformă în Pfenix) el trăia într-o mică vilă din împrejurimile orașului Hue, aproape de canalul Phu-Cam. Aci el cetia cărți canonice și precepte morale. El învăța, că oamenii sunt toți frați formând o singură și imensă familie în mijlocul căreia împăratul reprezintă Cerul. — Pe timpul acesta el nu știa, că într-o zi va reveni în palatul strămoșilor săi, pentru că unchiul său *Thai-Thai*, care deținea puterea avea un fiu al său, ca urmaș pe tron. În Mai 1916 însă Khai Dinh a primit misiunea de a governa oamenii, adresându-se direct Cerului, în locul vărului său, care a avut un moment imprudența, de a porni o mișcare de revoltă împotriva Franței.

Titlul de împărat nu este acordat înzadar. Grele sunt onorurile, ca și sarcinile, de cari se leagă. Ar fi încorect să judecăm rolul unui împărat asiatic, comparându-l cu acela al unui suveran european. La noi se vorbește foarte ușor de „despotismul“ suveranilor din Orient, cari apar unora ca un fel de autocrați, cari n'au alt frâu decât fantazia lor. În realitate acest absolutism, cu toate că în aparență nu este temperat de nicio regulă scrisă, este totuși limitat de datorițele inspirate de doctrina lui Confucius și de drepturile comune ale familiei. Întreagă societatea annamită este

impregnată de o morală utilitară care decurge din textele sacre și preceptele filosofilor. Împăratul a păzit de această morală și nicio clasă aristocratică nu se întrepune între el și supușii săi.

El este *Duc hoang de*, judecătorul suprem, încarnarea legii, însă tot el este și tatăl și mama poporului său. El vorbește și lucrează în numele națiunii sale. Intermediarii și mandarinii săi împărțiți în nouă caste nu formează decât o castă ereditară. Ei sunt recrutați prin concurs. Cel mai sărac copil dela mahala, poate ajunge una dintre cele patru *coloane* ale imperiului, adică unul din cei patru miniștri, dacă se distinge prin merite intelectuale. Toți mandarii stăpânului atotputernic ies din mijlocul poporului. În urma obținerii de titluri universitare și dând o dovadă publică de înalte calități morale, oricine poate ajunge la înălțimea ierarhiei administrative, fără ca descendenții lor să-și poată conserva vre-o prerogativă sau vre-un drept la vre-un loc special în administrația Statului.

Împăratul însuși, dacă nu-și îndeplinește misiunea, dacă nu observă riturile și s'ar arăta nedemn de onoarea care-i este încredințată, poate fi excomunicat de popor. La un denunț al poporului, că el a greșit împotriva Cerului, este alungat pur și simplu din palatul imperial. Istoria Annamului arată o mulțime de revolte sângeroase și de dinastii prăbușite.

Când însă împăratul guvernează cu înțelepciune, orice atentat îndreptat împotriva lui este reprimat cu violență. Viața și prestigiul său sunt apărate de legi implacabile. Nu numai individul care ar încerca un atentat împotriva Suveranului este desființat, ci întreagă familia lui e nimicită.

În palatul din Hue, eticheta este foarte severă. Regulamentul pentru escortă, pentru gardă, pentru poliția interioară nu autoriză nici cea mai mică atingere la demnitatea imperială. La serbările imperiale, cum este sărbătoarea *tet*-ului, — prima zi a anului annamit — sau la aniversarea împăratului omagiile se aduc în interiorul palatului. Oficiile sunt celebrate în pagode (biserici chinezești) și în temple imperiale. Se fac pomeni pentru sufletul morților. Apoi înaintea sălii tronului au loc mari prosternări. Împăratul primește supușii, *lais*-ii, așezat în tronul său aurit, încălțat cu pantofi

chinezești, asemenea unui zeu sculptat în aur, cu fața de fildes. Toți mandarinii și demnarii, toți aceia cari au dreptul atunci să se apropie de stăpânul suprem, se aruncă de zece ori cu fața la pământ la comanda ofițerilor, în semn de supunere și adorațiune.

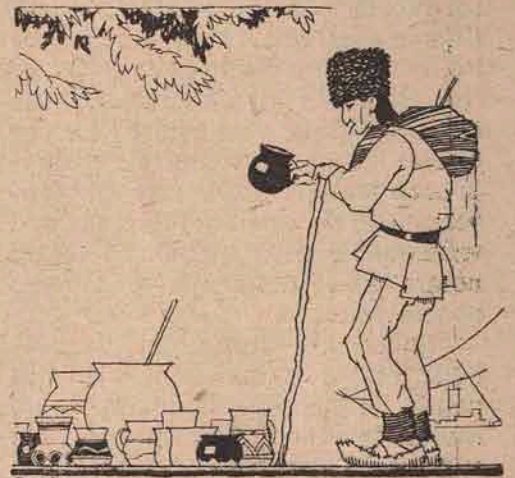
O altă ceremonie care se poate vedea în orașul Hue este la serbarea *Du-Xuan*-ului, adică la plimbarea primăverii. În ziua aceasta împăratul escortat de prinți, de mandarinii civili și militari, de garda Sa de onoare, este purtat în lectică pe străzile capitalei, „pentru a plăcea supușilor“. Este atunci o defilare de costume magnifice, de mățuri în culori sclipitoare, de aurării, de umbrele roșii, de stindarde simbolice, de baldachine lăcuite, de prapori în culori vii, de instrumente arhaice. Statele majoare somptuoase defilează iarăși în sunetele trâmbițelor și tobelor. Soldații în tunic roșii trec înarmați cu săbii, cu topoare, cu lănci, cu bastoane, în semn de „bun augur“. Se văd deasemenea elefanți împodobiți cu bogăție, cai albi înșelați cu învelitori brodate.

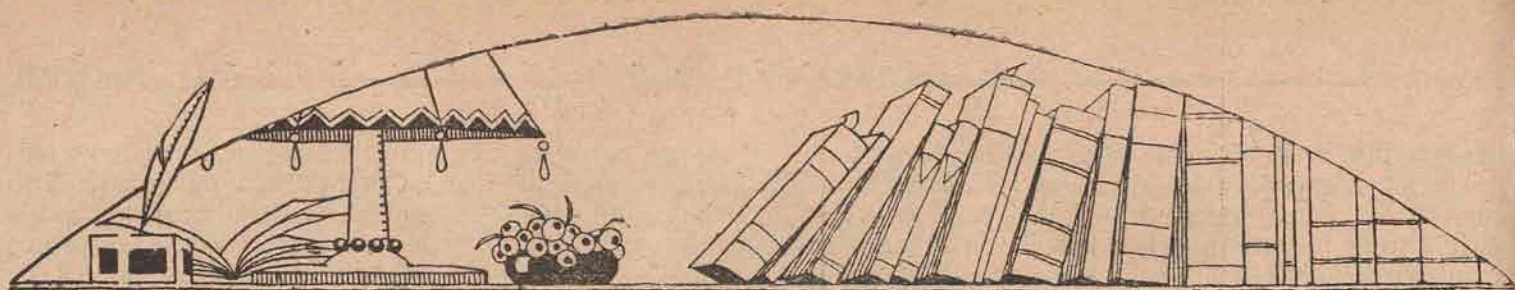
Impecabil și majestuos, împăratul este preumblat pe o margine și pe alta a râului, care desparte orașul în două, pe „valea parfumului“, în mijlocul admirației timide a poporului. El comunică cu Cerul și Pământul și cere ca toate elementele să-i fie de folos și ca recoltele viitoare să fie frumoase.

În ziua aceea el cheamă toate binecuvântările divine asupra supușilor săi.

Astăzi împăratul Annamului se găsește în Franța. El caută să se inspire la cultura acestui mare popor, pentru a duce supușilor săi în Orientul îndepărtat o rază de lumină ruptă din civilizația apusului.

gh. st.

PAGINI LITERARE

Piciorul de lemn.

ION AGÂRBICEANU.

— 12 —

X.

Încă în după amiaza acelei zile Stana plecă în sat. Nu se mai îmbracă de Duminecă, nici prin minte nu-i trecură cizmele cele nouă. Câtă vreme a desghiocat borumb alături de soacră-sa aceasta își ridica mai de multeori mirată ochii la ea, îi tot venia s'o întrebe ceva, dar nu se putea hotărî, nu cuteza. Văzându-o plecând îi venia să i se puie în drum, să încue ușa, dar își aduse iar aminte de porunca mortului, și nu cuteză s'o oprească.

Stana nu se înapoie nici seara, nici noaptea, fără în spre seara zilei următoare. Bătrâna trebui să-i mințească lui Ionică. Era întâia oară când băiatul n'o vedea pe mamă-sa, dimineața. Și bunica era destul de mulțumită că găsisse minciuna asta. Ii spusese că Stana s'a dus la târg, având să facă niște cumpărături. La târg putea să întârzie și trei zile, cu dusul și întorsul. Mai rămăneau și alții așa. Marina, mai târziu, își dăduse seama că minciuna asta nu a fost întâmplătoare că ea simțise că de data asta Stana își va pierde de tot capul. Deaceea, ar fi voit s'o încue în casă. Știa că nu se va întoarce în curând.

Și, într'adevăr, în ziua aceea Stana nu putu răbda să vie sara. Începu să se blesteme că în noaptea trecută de ce s'a purtat ca o proastă. Cum n'a ctezat să se bucure de Petru care era acolo și care o dorise atâta? În loc să-l iubească pe el, ea s'a ținut de băutură. Ce ticăloșie! Cum va trebui s'o disprețuiască feciorul acela care îmbrățișează atât de puternic! Trebuia să-l vadă numai decât, trebuia să-i ceară iertare, să-l desmierde o zi și-o noapte întregă.

Nu se mai simți atât de slabodă, atât de plină de voință, dinainte de sosirea scrisorii prin care Andrei le vestește întoarcerea. Tot avusese ea dreptate: Piciorul acela trebuia îngropat cu mortul! Nu și-

pasea ea în zadar, atunci, lângă trupul rece al lui Andrei. Iată acum, că-i îngropat, poate trăi în sfârșit. Și nu se putea să nu fie așa: Nici o urmă nu trebuia să rămână după Andrei, nimic din el. Și ciotul acela de lemn nu era o parte întregitoare a lui Andrei?

Știuse, simțise ea toate acestea. Iată, acum, îngropându-l, s'a liniștit deplin. Andrei — ceva ce nu mai este! Suferințele ei de până acum, un vis urât! Și cum s'a topit simțământul acela prostesc care o rușina înaintea sa însăși! Mai ales acesta!

Stana era incredințată acum că din acest simțământ de rușinare, nedeșlușit încă, și care nu era decât un început de trezire la conștiința păcatului său — i se trăsese toate suferințele. Acum simțământul acela se topise. Nu mai avea senzația că e aruncată despoiată în fața oamenilor. Era însăși ea, Stana cea de demult, tânără, puternică, setoasă de viață.

O nemărginită sete de plăcere o scoase în uliță îndată după amiază. Știa, simțea că o să-și petreacă cum nu-și petrecuse încă nici odată. Din ochii ei de bună seamă se putea citi această faptă sălbatică, după ce și bătrâna fu silită să-i spună lui Ionică minciuna aceea.

Era în April. Peste trei luni se împlinea un an dela sosirea scrisorii lui Andrei, un an decând ea, cu toată libertatea avută, și chiar pentru asta, dela o vreme, nu mai gustă în toată tihna din plăcerile vieții.

Și într'adevăr făcu o petrecanie de pomină, până în ziua următoare, sub seara. În sat se vorbi multă vreme de petrecania asta, cu trei bărbați, cu băutură și cu lăutari, deși era postul Paștilor. Ea nu se îmbătă, dar, la birt, îmbătă pe mulți. Apoi, acasă la Anica Lungului! Minuni care nu se pomenise decât înainte de războiu! Dar în anii războiului se adevăra că dracul poate strica tot așa de tare moravurile dela sate, ca și pe cele dela orașe.

Din casă dela Anica Lungului plecă Stana în spre seara zilei următoare. Ii veni de-odată un gând care o înspăimântă așa de tare, încât, sărind drept în picioare, strigă: „Cizmele!“ și o clipă privi întrebătoare, mirată, prin casă. În clipa următoare era în curte. Trebuia să vadă ce i s'au făcut cizmele. Abea atunci își aduse aminte că le lăsase lângă porțiță, atunci noaptea când îngropase piciorul lui Andrei.

În curte se opri, se uită lângă porțiță, și păru adânc mirată că nu mai erau acolo. Iși aducea limpede aminte că se desculțase. Dar le lăsase acolo ori le dusese în casă? Nu-și mai putea aduce aminte. Trebuia să caute.

De nesomn, de destrăbălare și de spaimă era așa de perită încât bătrâna când o văzu, rămase cu gura căscată. Se întoarse spre pereți și-și făcu cruce. Dar nu-i zise nimic.

Stana, vreme de-un ceas răscolii tot prin tindă, prin casa dinainte, prin cămară, prin pod. Cizmele nu erau nicăiri. O spaimă de moarte o cuprinse tot mai tare: Cine le luase? Trebuie să le fi luat cineva! Dar cine? Dacă i le-ar fi furat un om l-ar fi îmbrățișat plângând de fericită. Dar un gând nebun se tot apropia de mintea ei. De le va fi luat, de le va fi ascuns... Andrei? Da, din răzbunare pentru că i-a îngropat în gunoiu piciorul lui de lemn. „Într'adevăr“, își zise ea „dacă la-ș fi îngropat cel puțin în pământ!“ Se trezi și se răscolii în ea tot fondul de credințe deșerte, de superstiții, care zace în orice suflet de țărân. Dumnezeuule! Dacă s'ar fi schimbat Andrei în strigoiu pentru a se răzbuna, pentru a o pedepsi pe ea! Pe-o clipă își văzu toată ticăloșia: față de-un nenorocit întors din războiu ea n'a avut nici o milă, nici o cruțare. Ba, iată l'a batjocorit și după moarte, îngropându-i piciorul în gunoiu. Se gândi la noaptea trecută, și se cutremură. „Doamne, dar ști că aș fi vrednică să fiu chinată de-un strigoiu: Ce ticăloasă sunt!“

Ameaz*.

Stă tăcută ulicioara
 Adumbrată de salcâm
 Iar în colo se coboară
 Ca pe celălalt tărâm...
 Par'că simți fiori de teamă
 Să te uiți... să nu te pierzi...
 — Veseli par'că te tot cheamă
 De departe munții verzi...

De din vale văd că vine
 O copilă dinspre râu
 Două doniți pline-pline,
 Par'e-o frânge dela brâu
 Și se pierde ca o boare
 În căldura de ameaz...
 O pisică stă la soare
 Tolănită pe-un pârleaz...

În căldura 'nvăpăiată
 Bolovanii par'că ard...
 Și mai văd o albă pată:
 Un copil sărind un gard...
 Raze prind să scânteze
 Coborînd pe-aprinse punți,
 Vin să binecuvânteze
 Pacea satului din munți...

Pe tăcuta ulicioară
 Văd că crește 'n fața mea
 O nălucă, neagră, cioră...
 Și-i călare... și pe șea
 Are-o pată albă... mare
 Cum răsare din adânc...
 He!.. E popa... și-i călare
 Si-are-o găscă pe oblânc!

ZAHARIA BÂRSAN.

* Din volumul ce va apărea în curând.

Era gata să izbucnească în lacrimi când, eșind din cămară pentru a zecea oară, se izbi de soacră-sa.

— Dar ce cauți tu de-atâta vreme? o întrebă neliniștită bătrâna. „Umblî cu lumânarea aprinsă prin pod, prin cămară, ai putea aprinde ceva.

Stana o privi înspăimântată și nu răspunse.

— Ai pierdut bani? Ce cauți?

Stana clătina cu tristețea din cap.

— Pari a fi bolnavă în toată legea. De altfel nu-i mirare. Dar nu! se opri de-odată soacră-sa „despre asta nu trebuie să vorbim. M'am legat cu jurământ“.

— Cu jurământ! repetă Stana în neștire.

— Da! oftă bătrâna, „și jurămintele trebuie ținute și față de cei vii și față de cei morți“.

Bătrâna își ridică ochii la Stana: suferința zugrăvită pe față, în ochii ei o înspăimântă. De-odată își duse mâna la frunte.

— Doar' nu-ți vei căuta cizmele cele nouă?

Stana făcu un pas înapoi, și o privea c'o spaimă.

— Cizmele! Ști unde sunt cizmele? Ști dumneata?

— De bună seamă că știu, dacă le-am adus eu ieri dimineață dela porțiță. Abea le-am zărit în negură.

— Uite, îmi uitasem unde le-am pus și nu le găsesc nicăiri“, zise Stana gâfâind, abea putând lega cuvintele.

— Sunt în casă, liniștește-te zise bătrâna. De altfel nu prea înțeleg de ce să te sperii așa pentru o pereche de cizme. E adevărat că sunt scumpe acum, dar nu-s un corn de țară. Sunt în casa dinainte, în pat.

Stana o privi cu neîncredere. Căutase în pat, și știa că nu-s acolo.

— Nu 'nțeleg, „incepu iar bătrâna“ pentru ce le-ai lăsat în curte lângă porțiță. Toată ziua și toată noaptea m'am gândit. Atâta am priceput: ai eșit pe uliță încălțată cu ele, deși n'am simțit nimic, n'am auzit nimic, nici când te-ai dus, nici când te-ai întors. Într'adevăr le-ai fi putut fura cineva! Și ce noroc că nu le-a văzut Ionică! Ce-ar fi gândit bietul băiat aflând cizmele mamei sale lângă porțiță în zori de ziuă?

— Într'adevăr! zise Stana îngrozită. „La asta nu m'am gândit!

— Dar pentru ce le-ai lăsat acolo, o să-mi spui“.

Bătrâna voia să isprăvească în grabă vorba cu noru-sa. Ionică încărcă în curte un car cu gunoiu, cum făcea de obicei, să poată porni de dimineață cu el. Încărca de mult, și va fi aproape gata. Din clipă în clipă ar fi putut intra în casă.

Dar Stana la gândul că cizmele-s aci, deși nu știa unde, încă bătrâna n'o mințise niciodată, — se mai liniști, își mai veni în fire. Ea își spusese că toată spaima ei fusese prostească, își simți inima mai tare. Nu răspunse. Puțin îi păsa de ce va crede bătrâna! Dar simțea că trebuie să vadă nesmintit cizmele.

— Unde-s?, întrebă ea pe bătrâna.

Aceasta părea că-și uitase despre ce fusese vorba. O privi întrebătoare.

— Cizmele!, șopti Stana.

— Ți-am spus că-s în casa dinainte. În pat. În patul cel mare. Le-am aruncat după perini, acolo

unde e piciorul lui Andrei“. Stana îngălbeni, trupul ei se frânse. Se clătina. Un paienjenis i se puse peste minte. Și prin păienjenisul acesta se țesea un gând tulburător până la nebunie: „Tot Andrei e acela care mi le-a furat. I-am luat piciorul, el a pus în locul lui cizmele mele. Bătrâna e înțeleasă cu el? “

— Dar ce ai, pentru Dumnezeu! strigă bătrâna sprijinindu-o. „In sfârșit te pot neliniști cizmele acele așa de tare? Stai, o să ți-le aduc numai decât“.

Bătrâna o lăsă pe Stana sprijinită de masă, și ea intră în casa dinainte. Nici ea nu-și putea da seama cum pusese cizmele acolo, dar venise în dimineața aceea cu ele în mână, mirată că le găsi la porțiță, și cum nu era un strop de tină pe ele, și cum un scaun era pus lângă patul cel mare, încărcat de perini, se urcă și le svârli la perete. Mai țineau ei aici încălțăminte nouă, în ladă se muceau.

Bătrâna se urcă și acum pe-un scaun, dar nu le putu pipăi după perini: nu ajungea, cizmele cum le aruncase, erau lângă perete. Se urcă deci în patul cel mic, se cocoță după perinile celui mare. Nu se mai urcase aici decât pusese, învâlit într-o cârpă piciorul lui Andrei, și luă cizmele. Dar după ce le luă și le aruncă în patul cel mic, voi să vadă cum stă piciorul. Pipăi pretutindenea, însă nu dădu de el nicăiri.

Năcăjită se coborî, luă cizmele, le puse pe masă, înaintea Stanei, fără nici o vorbă, aprinse lumina, și, trecând în odaia dinainte se cocoță din nou după perini. Piciorul nu era nicăiri. Răscoli tot, luă perinile dela loc, nimic!

„Sfinte Dumnezeule!“ oftă bătrâna înspăimântată, „dar asta ce-o mai fi?“ Ea-și făcu cruce, mai căută odată, se coborî, se târi supt pat, ținu lumânarea supt laviță, nimic!

Pe-o clipă îi veni un gând care o tulbură îngrozitor; „Poate am făcut rău că nu l-am îngropat cu mortul! Se va fi de dorit în pământ!“ „Doamne-Dumnezeule!“ oftă ea înfiorată, făcându-și cruce „nu ne pedepsi cu așa pedeapsă dac'am greșit. Din prostie am greșit, Doamne!“

Bătând mereu la eruci, cu lumânarea aprinsă, eșia în tindă, când ușa tinzii se deschise și Ionică intră alb ca ceara, cu privirile mărite de spaimă, ținând de capătul cel subțire, departe de trup, piciorul cel de lemn, plin de gunoiu.

Cocoarele.

*Din depărtări nemăsurate,
Din țara veșnicului soare,
Pe aripe de vânt purtate,
Sosesc, tăind în două vântul,
In sbor, sosesc la noi cocoare
Inveselindu-ne pământul.*

*In sborul lor așa măiestru
Tresare-atâta bucurie,
Pe fondul cerului albastru.
Alunecând înfiorate,
Mi-aduc o veselă solie
De zile pururi luminate.
Din țara veșnicului soare
Purtați pe aripe lumină,
Slăvite pasări călătoare
Mi-aduceți tainice parfumuri
Din țara mistică și plină
De-a jertfelor greoaie fumuri.*

*Cu voi sosesc atâtea clipe
Nemărginit de minunate
Duios, bătaia de aripe,
Aprinde 'n lacrimi ca mărgele
Sub valul dragostei curate
Icoana sfântă-a dragei mele.*

GR. VĂJA.

Băiatul, încă înainte de-a prinde a insera, începu să-și încarce, ca de obicei, carul. Să mai fi avut din grămada cea mare, cinci-șase care. Se purtase ca un gospodăr harnic ce era. Era aproape întunec când isprăvi. Dar, de când se apucă de lucru, pusese ochii pe hâlmșorul de gunoiu pe care-l văzuse răsărind acolo încă de ieri dimineață. Judecata și-o făcu el repede, cât ce-l zări. S'a răsturnat din grămadă. Nu era mult. Și nu era frumos să-l mai lase acolo, lângă girada ce se isprăvea. Ii făcuse judecata, îl va pune pe carul acesta, chiar pe vârf, i-a lăsat loc.

Dar abea puse din hâlmuleț câteva furci în car, și colții de fier se lovira de ceva tare și lung. Descurcă din gunoiu lucrul acela, o bucată de lemn. Dar, rostogolindu-l văzu că lucește alb din câteva locuri. Se inserase, dar cum eerul era senin, întunerecul nu era greu. Ionică se plecă, se uită de aproape, îl rostogoli din nou, și de-odată dete un țipăt. Recunoscu piciorul de lemn al tatălui său. Cum nu putea înțeleg nimic, îl șterse mai bine de gunoiu, și, mort de jumătate, luându-l de capătul cel subțire, îl duse în casă.

Intra cu el tocmai în clipa în care bătrâna venia din odaia dinnainte. Stana, când îl văzu dete un țipăt și căzu lângă masă.

— Va urma. —

Fără lumânare

VLADIMIR NICOARĂ.

Toader Luncan descărcă grăbit nuelile, împinse carul sub șură și porni spre casă. Ajuns în ușă, luă căciula și-o scutură cu putere. Pe prispa uscată se întinse o dără de apă, care se tot lătea suptă de lutul însetat.

— Vrăjmașă ploae, șopti Toader intrând în casă. Ce mai face băiatul, mămuca? întrebă el așezându-se pe-un scăunel lângă vatra pe care ardea un foc potolit.

— Hei, tot mai rău, Todirel mamă, răspunse mătușa Catinca clătinaș capul cu tristețe. Nu mă pricep ce-o fi având. Azi n'a vrut să mănânce nimic.

— Maria unde-i?

— S'a dus la Smaranda lui Dudău să-i mai descante de ce-o mai ști ea, poate i-a găsi leacul.

In odăița mică și curată, hornul și cuptorul ocupa locul cel mai de samă. In fund o laiță acoperită cu'n lăicer frumos, iar deasupra, pe coardă, stau clădite hainele de sărbătoare, lăsând la ungher un mic locușor pentru icoanele așezate cu îngrijire și împodobite cu bustuice și văzdoage.

Pe laiță stă culcat Ionică, un copilaș de vre-o 5 ani. Invelit c'o blăniță până sub gât, nu i se vede decât fața înbușorată de căldură. Ochii împăingeniți, cu privirea perdută, gura arsă și puțin deschisă prin care răzbate răsuflarea șuerătoare și scurtă, arată lămurit că boala îl doboară.

Toader se apropie de copil, se așeză lângă el și mângâindu-l blând îl întrebă pe șoptite:

— Ce te doare Ionică?

— Gâtul. Nu pot înghiți și tare greu răsuflu, tătucă. Oare de ce m'am îmbolnăvit că doar eu am fost cuminte. Mămuca zicea că numai copiii răi se îmbolnăvesc!

Toader întoarce capul să nu-l vadă copilul că abia poate opri lacrimile și zice blând:

— Lasă Ionică, dragul tatei, că ai să te faci sănătos și pe urmă am să te iau la târg să-ți cumpăr o pălărie. Mergi cu tata?

— Da, șoptește copilul.

— Mâne am să-l duc la doctor, zice Toader către mamă-sa ștergându-se la ochi cu dosul palmei.

— Da unde se află, Todirel maică!? Vrei să-l oprească la spital?

— Dac' a trebui să rămăe, am să-l las. Ce vrei să prăpădesc băiatul? Eu tare mă tem să nu fie nevoia ceia de anghină!

— Ducă-se pe pustii! N'o mai fi aceia! Să nu-l duci la spital dragul mamei. Cine să-l caute acolo sărăcuțul? Par'că noi nu-l căutăm cum se cuvine! Dac'a vrea Dumnezeu, s'o îndrepta el, că mare-i puterea Domnului! Doftorii?! Of! cum tae și împing fără milă! Cum să rămăe pușorul acolo, necăutat creștinește, cum se cuvine.

Toader nu mai ascultă ce spune bătrâna. Cu cotul sprijinit pe genunchi, cu obrazii îngropați în palme privește neclintit copilul și gânduri negre și cumplite îi frământă mintea. Dureră il copleșește și deodată scuturat de plâns se ridică și dă să iasă pe ușă. Tocmai atunci intră nevastă-sa și cu baba Smaranda „doftoreasa satului“. Casa se umplu de șgomot și de vorbă. Baba, vorbăreață și poznașă, uscată ca un fus și cu obrazul ca pruna veștedă povestește lucruri hazlii, ca să împărștie durerea grămădită pe neașteptate în casa lui Toader Luncan. Apoi, încet, pe nesimțite, când văzu că s'a mai descrețit fruntea gazdei, trecu dela lucruri vesele la boalele care le lecuisse ea.

— Lasă nepoate că în trei zile odorul are să alerge iar pe-afară!

— Oare n'o fi anghină mătușă? zice Toader.

— Nu se află! Băiatul are gâlci. Ia să-l descante baba.

Se apropie de copil și cu degetele-i noduroase și uscate, prinse a-i freca „gâlciile“ boscorodind cuvinte șoptite și neînțelese.

Ionică își sbârci fața de durere, și cu gura larg deschisă, gemea încet, privind cu ochii rătăciți, când la babă, când la tatăl său, care, rezemat cu spatele de horn, nu-și lua ochii dela copil.

Baba Smaranda terminând descântecul dădu drumul la alt puhoi de vorbe și tăcerea tristă care un moment stăpânise pe toți dispăru. Copilul închise ochii. Părea că doarme. Maria așezată pe laiță la picioarele copilului asculta cu gândul aiurea pe cele două babe, Smaranda și soacră-sa, cum stau la taifas liniștite.

Copilul gemu odată mai puternic. Babele curmară sfatul. Toader și Maria, ca mușcați de șarpe se repeziră de-odată spre bolnav.

— Ce-i pușorul? rosti Maria.

Băiatul cu ochii închiși, nu răspunse nimic, numai mânușele le ri-

dică spre gât, vrând să arate că se înăbușă.

— O lumânare, dați repede o lumânare, zise grăbit baba Smaranda.

Toader îi aruncă o privire cruntă, apoi întoarse ochii la copil și fără să-și dea samă prinse a-l mângăia ușor pe părul ud de sudoare. Baba Catinca după ce cotrobăi în toate părțile se opri în mijlocul casei posomorită.

— Să n'aveți voi o lumânare în toată casa voastră!

— la lasă-mă mamă! răspunde răstit Toader.

— Vai de mine, moare! răcni Maria.

Copilul se opinti să se scoale, dar capul îi căzu pe pernă. O convulsie puternică îi zgârci trupușorul fraged și rămase cu gura deschisă, cu ochii fixați în podele, iar mâinile ridicate la gât îi căzură moi în lungul trupului.

Un țipăt sfâșietor răsună în odaia mică. Maria hohotind cuprinse trupul neînsuflețit al copilășului.

— Puișorul mamei, ingerașul mamei, cui ne lași?

Toader privi sălbatec și aiurit în jurul său, se ridică zguduț de plâns și cu pași șovăitori eși afară șoptind:

— Mi-a rămas casa pustie!

Cu capul gol, cu pletele răscolite de vânt, se opri în poartă, în potopul de ploae care-i biciuia fața fără ca el să simtă ceva.

Babele rămaseră mute cu mâinile puse la gură. Intr'un târziu Smaranda se ridică:

— Dumnezeu să-l erte! De mititel i s'au sfârșit zilele!

— Să moară fără lumânare și negrijit! Mare păcat, mare păcat! rosti încet baba Catinca.

În odăița mică înserarea aruncă umbra sa mohorită. În liniștea dureroasă se auzeau des sughițurile și oftările Mariei care nu se putea deslipi de trupușorul lipsit de viață.

Spitalul.

*Monotonie dureroasă... Tăceri adânci... Ce nemișcare!...
Un han mi-e creerul, prin care trec gânduri pururi călătore,
Un han părăginit, nici joamea, nici setea nu ți-o potolește...
Se pierd pe drumuri călătorii în toamna ce îngălbenește...*

*Spitalul cu pereții galbeni, cu paturi negre, reci ca ghiața,
E-un monstru care sugă lacom din fiecare trup viața...
Și tot mai rece e cimentul, pereții galbeni mai pustii,
Și crunt e chinul, ce te prinde veghind în orele târzii...*

*Pe coridoare pasuri rare... O soră 'n alb... Un sanitar...
Ecoul par'că dătmuește în liniștea ce vine iar...
Slăbite brațe ce s'agită, priviri aprinse, fețe supte,
În fața morții stau în șiruri ca la 'nceputul unei lupte...*

*Și în tăcerea grea, în plumbul acestei așteptări de ghiață,
Tot mai puternic, mai ferbinte plutește-un dor imens de viață....*

VASILE AL. GEORGE.

Fruntea rece de sfânt

Const. Cehan-Racoviță.

Din înălțimi albastre se lăsa horbota păcii și a visării. Era frumos și liniște. Cerul fermecător. După încropeala zilei de vară, ostașii, în mormintele de vii în pământ, respirau ca o binecuvântare, răcoarea serii. Atâta mângăiere doar aveau în fața morții, care ar fi venit din clipă în clipă.

Pe front, toată ziua fusese liniște și cu toate acestea martirii erau tăcuți, cuprinși de doruri mistuitoare. Fiecare retrăia în el, în durerea gândurilor puzderii. Nu era unul care să nu privească bolta cerească, urmărind luna plină, gânditoare și palidă, ce se suia tot mai sus în lumea albă de stele și de visuri eterne. Doi camarazi, în vremea aceasta, se întoarseră din patrulă. Tăcură și ei. Dar dela un timp, unul din ei, mic de stat însă legat bine la trup, cu privirea ageră și sănătatea ce i-o da cei 27 de ani ce-i avea, grăi cu vocea-i bărbătească:

— „Ce-o fi făcând acei de-acasă, vere Ioane? Mi-i așa dor să-i văd...”

Ion înalt și subțire cum era, cu ochii negri ca noaptea, cu fața uscățivă și smolită, mustața mică sub un nas energetic, sfârși ceeace vroia să spue prietenul din copilărie:

— Măcar o singură dată, Tudore.

— Da, da, Ioane, o singură dată! Dar cine știe... De aici cine se mai întoarce între ai lui?...

— Cum o vrea Cel de Sus. O împușcătură de armă se auzi pe

linia de foc dela Mărășești. Era câte un accent trist al morții.

— Satul nostru, Albești.

Tudor repetă dureros: „Satul nostru”.

Ion: „De pe malul Prutului”.

„Tudor: „Doar nu-i plânge, amu, vere Ioane, după sat și după Prut, cu toate că și mie mi se frânge inima după ce-am lăsat acolo. Aș plânge, cum n'aș plânge, dar mi-i rușine. Răbd toată durerea, dar simt cum mă roade adânc în inimă”.

Nu știu ce mai îngână Ion, dar Tudor după ce-și dresese glasul printr'un tușit scurt, urmă firul vorbei:

— Mă doboară dorul după nevastă și copii. După băieții mai mult. Măi, vere Ioane, dacă o fi să nu mă mai întorc...

— Ce vorbă nesocotită, Tudor. Parcă mor toți în război. Ne vom întoarce iar sănătoși în sat, că mare-i Domnul. Vom vedea iar gospodăriile și copiii și căsuța și plavanii și bătătura și Prutul și livada.

— Livada Ioane, când e liliacul înflorit și cântă cucul.

— Și ogorul.

— Da, da, Ioane, ogorul meu din deal de lângă pădurea morarului și al tău. E hei, să-mi ajute Dumnezeu să mai ar și să tai brazda. O să mai fie vremea asta să mă prindă și pe mine și pe tine, răsăritul soarelui lângă bouleni, să mai auzim ciocârliă. Măi, vere Ioane, ciocârliă...”

Tudor îl sgâlții de mână pe Ion, care se gândea cine știe unde, iar Ion, suspinând, îngână; „ciocârliă...”

Pe 'nfloritele vâlcele.

De dorul veşnicului soare,
Cu-April în codri ne-ai sosit
Să-ți plângi mereu, privighetoare,
Acelaș basm neisprăvit.

Dâr pe 'nfloritele vâlcele,
Ca 'n vraja tainicelor vremi,
Zadarnic, sub noian de stele,
Cu grai de flacăra, mă chemi...

Din zarea viselor senine
Mă 'nving părerile de rău.
Că astăzi nu mai are cine
Să-mi tâlmăcească visul tău.

G. TUTOVEANU.

Gântec de seară.

In apusul aurit
Moare cea din urmă rază —
Noptii ca să țină pază
Luna-a răsărit.

O aripă de opal
Peste boltă se răsfață —
Vis, iubire și viață
Cântă 'n noapte un caval.

Din potirele de crin
Leagăn își urzesc zefirii,
Doarme 'ntreg cuprinsul firii
Imbătat de-un vis senin.

E atât de dulce-acum,
Tac și apele la moară.
Câte-un fluture mai zboară
Și se 'mbată de parfum.

Și pe geamuri rubinii
Se reflectă mii de stele —
Stau ascunși după perdele
Mână 'n mână doi copii.

Tot se 'neacă în alint,
Visuri dulci ca totdeauna,
Numai luna
Varsă lacrimi de argint.

IUSTIN ILIEȘIU.

Tăcură amândoi. Pe neașteptate, ca din senin, cumpăna începu: nemții deschiseră vijelia de foc. Ploaie grozavă de bombe. Pământul parcă tremura și el de frică. Suprema forță a oșelului întindea giulgiul morții peste glia sfredelită de ghiulele. Bavarezii înaintau mulți ca iarba câmpului, în valuri turbate. Malurile tranșelor acoperiau fără milă soldații noștri de vii. În fața uraganului nemțesc, care prăbușia tot în cale-i, se împotriveau un zid dureros: pieptul martirilor dela Mărășești. Cădeau ai noștri ca

† Ion Scurtu

eminentul profesor și scriitor mort în săptămânile trecute.

frunzele scuturate de vântul toamnei. Mureau voioși. Icoana cea mai dureroasă se coborise pe pământul plin de sânge: se scria pagina cea mai glorioasă a neamului nostru. Muriau țărani ca apostolii. Laptau piept la piept. În urmă sosiau mereu târgile cu răniți. Doi medici nu puteau dovedi cu pansatul. Doctorul maior, cu tot calmul, își încreștia fruntea. Svârli la o parte mantaua de pe un rănit. Un soldat cu degetele de la mâna dreaptă retezate, cu piciorul stâng până sus de ghe-nunchi, o bucată de carne tocată, amestecată cu bucăți de postav ale pantalonului, cu țărină, iar pânțele sfâșiat parcă de lup, din care curgea în abundență sânge. Gura soldatului rânjită de durere era stranie. De pe buzele amestecate cu pământ, nu eșia nici un geamăt. Anevoios, puțin ridică capul să vadă ce face doctorul și apoi iar îi cădea pe targă. Pe fruntea-i albă, cu boabe de sudoare, se întindea răceala morții. În gene erau câteva lacrimi. Medicul, în pripă, tăia cu foarfecile hainele lipite de rană, îmbăsite în sânge, pipăind cu degetele carnea mutilată, turnând tinctură de iod cu nemiluita.

— Dă-mi o țigară, domnule maior, murmură slab printre dinții mar-

tirul. Medicul i-o dădu aprinsă. Și rănitul o fuma liniștit, scrâșnind doar rar din măsele.

— Mai dă-mi una... abia putu rosti. Și iar fuma. Fața din pământie cum era devenise senină, bună, plină de-un zâmbet ertător. Privirea îi rămăsese în van căci nu știu ce lumină binefăcătoare pornia din ochii lui stinși. Tudor, în ultimele clipe ale vieții, vedea satul de pe marginea Prutului, băeții, nevasta, căsuța, boii, ogorul, livada și ciocârliă. Și adormi pe veci. Medicul, plângând, săruta fruntea rece de sfânt.

Iar luna palidă, se aruncase și ea după un nor, să plângă...

Groaza.

O, noaptea asta... atât e de amară
Și-atât mă strâge'n lanțu-i, greu,
enorm...

O, noaptea asta, mi-i poate cea mai rară
Și 'ntâia noapte 'n care-aș vrea
s'adorm.

De după soba mică și săracă,
Pornește-o formă de temee slută,
Și cum cu umbra-i rece mă îmbracă,
Pe umbra mea s'apleacă și-o sărută,
Părând un moștru care 'n rârjet plânge
Și scapără din ochi scântei de sânge.

O, noaptea asta, atât e de adâncă
Și-atât mă 'ngroapă'n bolta ei obscură,
Că-mi pare că m'afund târît de-o
stâncă,

In infinitu-i surd și plin de ură...

Și nu 'nțeleg ce-ar vrea această hidă
Cu dinți de lup, cu păr roșcat pe haină,
Când mintea mea n'a vrut decât să
'nchidă

Un chip de zeu... să-l pot iubi în taină,
Mi-arată două drumuri de 'ntuneric.
— Ori lumea ori sfârșitul -- să-mi aleg.
Dar ce-s de vină eu de-un gând himeric
Nu-mi dă răgaz să vreau să înțeleg?

O, noaptea asta e-atât de 'nsângerată
Și-atât zorește să-mi dispoae sorții,
Că amuțit în ruga mea curată,
Mă sbat în umbra ei ca 'n ghiara morții.

V. CORBASCA.

Ziua de naștere

În sfârșit, mâine e zina tatii!

Pe Măriuca abia o mai țin răbdările. În fiecare zi răsfoise cu mânuțele ei filele calendarului de pe masa de scris, adunându-și toată știința ei de matematică pentru a socoti zilele care o mai despart de ziua de naștere a tatucului.

Se sculă des de dimineață și se duse să se mai convingă înc'odată.

Pe fila cea dintâi era scris 6 Mai, Luni; — Luni a fost eri, deci poate să rupă fila frumusele, s'o puie și pe ea în Cartea de cetire. Azi e Marți, 7 Mai — și mâine 8. S'a isprăvit! Nu mai încape nicio îndoială: 8 Mai, ziua tatii! Și Măriuca bătu fericită din palmi, — dar numai cu vârful degetelor, să n'o audă nimeni.

Grădina sclipea de rouă în dimineața aceea blândă de Mai. Într'un loc ascuns, sub boschetele abia înfrunzite din fundul grădinii, Măriuca își cerceta în fiecare zi lacrimioarele, ce înfloreau acolo sfioase ca un zâmbet, neștiute de nimeni decât numai de ea singură. Ce multe au înflorit în dimineața aceea! Par'că dinadins vr'un îngerăș bun le-o fi deschis potirul cu picături vrăjite de rouă...

Acolo, lângă florile ei, în colțul tănuit al boschetelor își pregătea ea zi de zi micul ei dar cu care avea să-l surprinză pe tătucu; darul ei agonisit din bănișorii căpătați la zile mari, corfița împodobită cu panglici trandafirii — așa cum învățase ea la școală — și în care avea să așeze un buchețel de lacrimioare, florile tătucului.

Când soarele se împlânta în muchea dealului, Măriuca înroși de neastâmpăr, ca și purpurul asfințitului. Sosise însfârșit clipa, când trebuia să culeagă lacrimioarele, și cu pașii sprintenei se furișă printre tufișuri aruncând o ultimă privire asupra florilor ei cu care schimbuse atâtea șoapte, atâtea 'nsuflețiri. Nici nu-i veni să le culeagă, să le rupă trunchiul svelt și gingaș: dragostea ei împrumutase fiecărei floricele câte un sufletel viu; și odată cu mireasma lor dulce o tristețe neașteptată se strecură în inima ei.

Deodată se născu un fșnet de frunziș. Măriuca tresări de spaimă, dar se liniști repede când din tufișul de liliac lănosul ei prieten răsări găfăind de bucurie.

— Marș Lupușor! — se răsti ea pe șoptite câinelui gata să dea buzna peste lacrimioare.

Și cu tristețea oarecum risipită, ca pulberea de pe o frunză, rupse primul firioșor — cel mai greu de rupt — căci la al doilea și la al treilea icoana corfiței împodobite cu panglici și plină cu lacrimioare învia tot mai vie în închipuirea ei, și peste câteva clipe Măriuca culese toate lacrimioarele.

Se duse apoi în casă și își căută corfița. Umplu cu apă ulcica potrivită în fundul ei, ca florile să

nu se ofilească și așeză pe urmă lacrimioarele una câte una, mutându-le și diregându-le mereu să fie cât mai arătătoare. Mai îndreptă moșișoarele de panglică, ce împodobeau mânerul; învărti corfița pe toate fețele și rămase deplin mulțumită de reușita muncii sale.

— Doamne! Ce-ar mai spune doamna învățătoare dacă ar vedea!..

Și se duse tiptil la fereastră, s'ascunză corfița după perdele, să n'o găsească nimeni.

Știa ea ce știa! Las'că va vedea tătucu dimineața.

Lucrul cel dintâi pe care-l făcu tătucu la reîntoarcerea-i acasă, era un picior năstrușnic ce-l împărtași coastelor nenorocitului Lupușor, care cu coada între picioare se lipi de gard, chelălăind lugubru.

— „Fir'ar al dracului cu labele lui!” — își spunea el scuturându-și supărat hainele noi.

Rândașul eșise în prag să vază ce e și fu repede lămurit de stăpânul său înfuriat, care până acum cel puțin de 77 de ori i-a spus să nu dea drumul cânelui decât numai după ora 9!

Și vocea puternică a conașului răsună încă mult timp sub pridvorul năpădit de viță sălbatecă, însă câteva uși trântite sec readuseră liniștea, ca și când nimic nu s'ar fi petrecut mai înainte.

„Conașul” era om trudit și nervos. Greutățile și necazurile slujbei îi înveninaseră și mai mult firea-i și așa destul de aspră; și în zilele lui rele lumea se ferea de el ca de un cal năraș.

Însă în felul lui de a fi față de Măriuca, era aproape de necunoscut. Fetița asta de șapte ani, care cu făptura-i blândă și gingașe îi era mărturie a unor vremi mai fericite din viața lui de om înșelat și — fetița asta, zic, îl făcea par'că dinadins să-și scuture aiurea toată otrava sufletului său, ca să-i apară ei numai ca un tată blajin și însuflețit de o dragoste nemărginită pentru ea.

O îmbrățișă în seara aceea ca și alte dăți, călare pe genunchii săi robuști, dar desmerdarea aceea în ajunul zilei de naștere, i se păru Măriucăi de un farmec deosebit.

— Nu e așa, că mâine stai acasă, Tătucule? îl întrebă ea sfioasă, înroșindu-se însă îndată de teama de a nu fi trezit cumva în inima tătucului bănuiala surprizei ce i-o pregătise.

Ochii, gânditori pentru o clipă ai tătucului căutau rostul întrebării și un zâmbet abea lămurit împlânzi

deodată privirea lor aspră. Fără să răspundă, se aplecă spre căpșorul ei și ntr'o lungă sărutare îi strivi pe frunte câteva firioșoare de păr bălai ca frunzele de toamnă.

* * *

Spre mezul nopții casa dormea somnul celor drepti. Sub plapoma lui vișinie, tătucu era însă treaz și cu ochii larg deschiși căuta să pătrundă negrul cernit al odăii sale.

Îi mai deschisese el odată, dar acum după pocnetul reînnoit al pardoselii putea să jure, că în odaia lui se furișă cineva. Și cu urechi de panteră pândi zgomotul pașilor pe care parchetele îi trădau scârțâind înăbușit.

Cu conștiința-i de om dușmănit de toți, tătucu își simți inima bătând și trupul scaldat de sudoare. Își strecură mâna spre lădița dulăpiorului de noapte după revolver. Lădița afurisită scârțâi strident și tătucu simți par'că cum din întunec un om se mișcă spre el. Într'o clipă smulse arma din lădiță și ca fulgerul sări în partea cealaltă a patului.

— Cine-e acolo?! se răsti el cu o voce în care furia și teama tremurau deopotrivă.

În cadrul suriu al ferestrei se rotunzise ceva ca un cap. Și mâna tătucului se încleștă pe revolver cu degetul pe trăgaci.

Capul rămânea nemișcat și tătucu, cu brațul întins, țintea la întâmplare cu țeava tremurândă.

Apăsă trăgaciul și închise ochii... O muscă se lovi bătând de geam; arma nu luă foc. Și atunci tătucu observă, că uitase cocoșul netras.

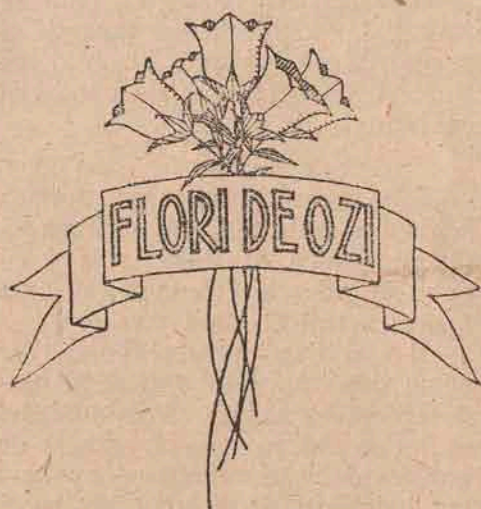
Și cugetul i-se limpeză deodată. Repede își dădu seama, că din șase focuri tot l-ar nimeri cu unul de și-ar clinti capul dela fereastră. Se gândi mai bine să aprinză lampa. Măriuca dormea în odaia de alături. Ce spaimă ar face o detunătură! Și cu ochii țintiti spre fereastră dibui peste marginea patului după butonul electric. Când îl atinse, pipăi cocoșul tras și făcu lumină...

*

Tătucului i-se opri răsufllarea. O lăncezălă grea ca de plumb îi înmuiă mădulele. Cămașa jilavă de sudoare i-se lipi rece de trup. Abia avu puterea să se scoboare din pat și să se târă spre fereastră unde Măriuca stătea încremenită strângând cu mâinile-i înțepenite o corfiță cu panglici trandafirii și plină cu lacrimioare...

George Șerban.

Rugăm stăruitor pe toți abonații noștri, a căror abonament a expirat la 1 Iulie, să binevoiască a reînnoi fără amânare abonamentul, pentru a nu putea fi expuși neplăcerii de a vedea încetând de a li se mai trimite revista.

Ucigașii publicațiilor. Adversarul cel mai redutabil al publicațiilor românești, cu care directorul de ziar și de revistă nu se poate lupta, la ajutorul căruia este avizat și pe care-l caută, cu toate că îl defestă și știe bine că va fi de către el înșelat și păgubit, — este, dragi cetitori, *depozitarul*. Acest intermediar dintre editor și marele public are frumoasa menire de-a răspândi scrisul, de-a-l face accesibil tuturor trecătorilor de pe stradă și, incontestabil că se și achită de acest rol. Chioscul lui este vecinic împodobit cu tot ce apare în orașele României și tentațiunea este mare. Aproape nu-i intelectual, care să nu se oprească și să cumpere un ziar sau o revistă. Din acest punct de vedere nu avem nimic de zis. Depozitarul este un om prețios și dacă n'ar avea urâtul nărav de a primi luni de zile revista și când îi ceri socoteala să nici nu-ți răspundă, ar fi un element de propagandă culturală de și mai mare preț. Așa însă mai mult strică, decât ajută. Prin faptul că primește ziarul ori revista, încasează dela cetitor și refuză să achite editorului, este un șarlatan de cea mai urită speță.

Nu-i editor de ziar sau de revistă, care să nu fi avut necaz și bătaie de cap cu acești ucigași ai publicațiilor și am avut și noi marea nefericire să cădem victima lor.

Avem depozitari, cari au primit revista noastră luni de zile și când au fost rugați să ne plătească, au răspuns printr'o tăcere desăvârșită. Nu avem destule cuvinte de blamare pentru acești oameni și pentru a nu mai cădea și alții victima lor, vom da într'unul din numerile viitoare un tablou al depozitarilor, cari ni-au primit revista și nu ni-au plătit-o și vom da și tabloul acelor, cari se achită regulat de datoriile lor, pentruca să blamăm pe cei dintâi și să scoatem la iveală pe cei din urmă.

Din aceste două tablouri ceilalți editori vor putea vedea cine dintre depozitarii de ziare sunt oameni de încredere

și cine sunt aceia, cu care nu-i bine să-și facă de lucru. Iar publicul cetitor va putea și dânsul ști dela cine să cumpere și pe cine să-l ocolească. Numai astfel credem că se va putea vindeca răul dela rădăcină, dacă editorii ar detrage de comun acord creditul depozitarilor, cari calcă angajamentele tață de oricare dintre ei și dacă însuș publicul cetitor ar supune unui boicot pe depozitarii, cari prin indolența lor contribuie atât de mult la nimicirea publicațiilor românești.

Un admiral femeie. Revoluția irlandeză care — e vorba de sinfeiniști — a făcut dintr'un ampoliat de bancă conducător de trupe, iar pe-un faur l-a smuls dela ciocan și nicovală punându-l în fruntea statului major, a creiat și femeilor acum caz de precedentă făcând pe-o urmașă a Evei admiral. Această femeie cutezătoare se numește mrs. Lawerton; ea comandă corabia sa proprie care ține straje pe lacul Lough-erne la marginea statului liber luându-și răspunderea pentru siguranța lacului. Ea e agent special și a primit dela guvernul din Ulster o scrisoare de mulțămită pentru luptele-i vitejești, cari constau în aceea că cu corabia ei „Pandora”, mrs. Lawerton a acoperit fuga poliștilor, când aceștia fură alungați din cazarmă.

În timpuri normale „Pandora” era un yacht luxos, pe care proprietara călătorea aproape întreg anul în lung și în latul mărilor și râurilor. Ea cunoaște bine toate unghiurile și cotiturile, iar ultimele săptămâni de groază n'a lepădat hainele de pe ea și n'a avut o clipă de odihnă.

Prințul de Wales și automobilistul. Ziarele engleze povestesc o anecdotă veselă despre prințul de Wales, moștenitorul tronului englez care s'a întors de curând din călătoria întreprinsă în Indii.

Se spune că într'o zi prințul mergea cu automobilul pe-un drum de țară însoțit fiind numai de șoferul său. În cale întâlniră un străin al cărui automobil se stricase. Prințul de Wales se opri și puse pe șoferul său să ajute celuilalt a-și aduce în rând automobilul stricat. În acest timp stăpânii povestea împreună despre lucruri diferite. Când să se despărță, necunoscutul întrebă pe prinț de nume. Acesta-i spuse liniștit: „Eu sunt prințul de Wales”. Străinul izbucni într'un răs cu hohot: „Așa? Ei bine, atunci să știi că eu sunt regele”.

Câteva zile mai târziu, la o primire oficioasă prințului i-a fost prezentat întâmplător automobilistul întâlnit atunci pe cale. Omul se făcuse galben la vederea prințului și era foarte incurcat. Moștenitorul englez însă îi întinse prieteneste mâna zicându-i: „Mă bucur că te revăd așa de repede, papa”.

Moartea Papei Benedict XV. și portarii ambasadelor. E obicei în Bruxelles ca atunci când agențiile telegrafice de-acolo primesc știri de mare importanță, să le transmită acestea, din politeță, imediat fiecărui consulat în parte, prin telefon. Așa s'a întâmplat și cu prilejul morții Papei Benedict al XV. Era însă abia ora 6 și jumătate dimineața și știrea transmisă prin telefon fu primită în diferite chipuri. Portarul dela ambasada franceză răspunse: „Domnul ambasador nu s'a întors încă acasă”. — Portarul dela ambasada spaniolă protestă energic pentrucă

l'a trezit așa de dimineață. Mai draguț însă a fost portarul consulatului american. Acesta, când i s'a comunicat vestea morții Sftului Papă s'a răstit cu ciudă în aparat: „Ce mă privește pe mine?”

Cel mai vechiu copac din lume. Cel mai vechiu copac din lume e o cipresă ce se înalță în cimitirul orașului Santa Maria del Tuel în America de sud. Vechimea acestei ciprese e socotită la 5000—6000 de ani, totuși copacul crește și acum și înflorește. Când a fost măsurat ultima dată, avea trunchiul la o înălțime de șase picioare dela pământ, o periferie de 126 picioare. Înainte c'o sută de ani, Alexandru Humbold a bătut pe trunchiul copacului o tăbliță comemorativă, care însă acum e acoperită complet de coaje, o dovadă că copacul e încă în plină putere.

Folosul ce-l aduc albinele la rodirea pomilor. Un agricultor elvețian a făcut încercări extraordinar de importante asupra folosului ce-l avem pe urma albinelor.

La un cires ce sta să înflorească a îmbrăcat câteva ramuri cu vâl subțire, fin, așa ca frunzele să se poată desvolta ne'mpiedecate, însă albinele să nu poată străbate la ele. După ce florile se scuturară, vâlul de pe crengi a fost înlăturat. Nu s'a putut observa însă nici o deosebire atunci privitor la roada florilor. După două săptămâni însă, icoana era cu totul alta. Toate crengile ce-au fost lăsate libere erau încărcate acum de fructe, pe când de pe ramurile ce fură acoperite cu vâl căzuse deja trei părți din roadă. După câteva vreme picară de pe acele crengi și ultimele fructe așa încât ramurile cele de probă n'au dat nici măcar o singură cerasă.

Același rezultat l-a avut făcând această încercare la un păr ce da aproape an de an o roadă foarte nbelșugată. Aici încă nici una dintre crengile acoperite n'a adus rod. Marea importanță a albinelor pentru rodirea floarei la pomi s'a dovedit prin încercările acestea deplin.

Campanie contra femeilor cari se vopsesc. O americană de seamă, mrs Booth a format în țara ei o societate din care fac parte cele mai serioase femei de toate vârștele. Scopul societății e să pornească o campanie strașnică împotriva tuturor acelor femei cari își vopsesc fața, părul și buzele, cari își măresc ochii și caută în fel și chip să apară, altfel în fața lumii de cum le-a zidit D-zeu.

„O femeie” — zice americana Booth — n'are dreptul să tragă lumea pe sfoară, acelea cari fac așa ceva prin faptul că vor să apară altcum de cum sunt, acelea merită să fie pedepsite. Multe divorțuri și nenorociri fără seamăn izvorăsc de obicei din înșelarea aceasta a femeii. Bărbatul care-i de credință că se căsătorește azi cu'n inger și se vede a doua sau a treia zi față în față cu mama pădurii e foarte firesc să se simtă decepționat. Și de-acî pornesc apoi toate relele.

Mrs Booth o fi având dreptate.

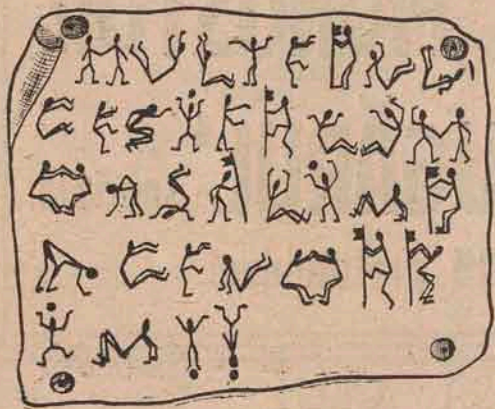
**Cetiți și răspândiți
Revista „Cosinzeana”.**

Fondul Conștiinței. La ministerul de finanțe al Statelor Unite există un fond care se numește „Fondul Conștiinței”, deoarece banii din care s'a făcut acest fond, sunt primiți dela indivizi necunoscuți, cari de regulă au trimis acei bani cu comentarea că ei au fost furați de trimițător și că conștiința nu-i lasă să nu plătească statului înapoi suma ce au furat-o dela el. Fondul acesta a început a se mări dela anul 1811, când cineva a trimis suma de 5 dolari, scriind că dănsul a furat suma aceea dela Stat și acum o înapoiază. De sine se înțelege, scrisoarea a fost anonimă. Suma cea mai mică ce a fost trimisă pt. fondul acesta a fost 2 cenți, cea mai mare, 30,000 dolari. Astăzi, acest fond are peste jumătate milion dolari.

După „Lumina” din America.

Ghicatori.

Dl învățător I. C. din B. a găsit într'o dimineață afișată pe poarta casei lui foaia de hârtie, a cărei reproducere o dăm aci. Curioasele figuri, fără îndoială au fost desenate de o mână neindemnică. Ar fi zămbit Dl I. C. dacă nu ar fi citit cu o zi mai înainte frumoasa nuvelă a lui Conan Doyle „Omuleții dansatori”, unde asemenea bizare figuri prevesteau crime și prăpăd. În schimb poate să fie și jocul vre-unui băiat, care voia să dea de gândit domnului învățător. D-l I. C. neputând deslega misterul, ne-a trimis nouă curioasa filă, și noi, deasemenea neștiutori, cerem ajutorul cititorilor noștri. Li rugăm să ne spună ce cred ei că însemnează acești 40 omuleți cari i-au stricat vacanța d-lui învățător.

Deslegarea ghicitoare publicată în Nr. 13 al revistei noastre, este următoarea :

Numele a 14 papi = *Clement*

Scriitor Moldovan = *Asachi*

Popor vechi tracic = *Bessi*

Trecătoare în Carpați = *Bran*

Colonie montanistă în Banat = *Anina*

Nume de bărbat = *Adrian*

Capitata unui desp. francez = *Avignon*.

Poetul al cărui nume ni-l dă ghicitoarea, deslegându-o cum arătăm mai sus, este : *Alexandri*.

Corect au deslegat această ghicitoare următorii cetitori ai noștri : *Octavian Stanca*, elev cl. IV. liceală, Sebeșul săsesc ; *Horia Sebastian Stanca*, elev cl. IV. liceală, Sebeșul săsesc ; *Nicolae Sârbu*, Reg. 32 obuziere, Cluj ; *Leontina Berwan-*

ger, Mehadia ; Elena Vermeșan, Pesac ; Mindirigin Mihai, Dorohoiu.

Incercări neizbutite au fost 4.

Premiul s'a sortit elevului Octavian Stanca din Sebeșul săsesc (Strada Mihai Viteazu 54)

SCRISORI DELA REDACȚIE

A. Câmpeanu, Bistrița. Că- ceea ce ați trimis acum, sunteți achitat până la 30 Sept. a. c.

E. V. Popleanu : Povestirea D-v. nu se poate publica.

N. P. P. în S. Da. Chiar m'am gândit la lucrul acesta.

G. Tutoveanu. Vă mulțumim pentru prețiosul sprijin și vă rugăm să ne dați adresa exactă spre a vă putea trimite revista.

Cornelia Anca. Cu cei 50 lei trimiși acum, abonamentul D-v. este plătit până la 30 Septembrie a. c.

G. Postelnicu, Timișoara. Așteptăm manuscrisele D-v. pentru a vă da un răspuns hotărât.

Cărți și Reviste.

Am primit la Redacție :

1. *Lăca Caragiale :* Versuri. Editura Viața Românească. Prețul Lei 18.
2. *Anuarul* Reun. femeilor Române din Beiuș și jur. Librăria „Doina”, Beiuș.
3. *Izvoarașul*, revistă muzicală. Bistrița, jud. Mehedinți.
4. *Sirius*, revista cercului astronomic „Victor Anestin”. Strada Sf. Sava No. 5, Iași.
5. *N. Gane :* Nuvele. Editura „Cartea Românească”. Prețul 1 Leu.
6. *C. Sandu Aldea :* Nuvele. Editura Cartea Românească. Prețul 1 Leu.
7. *Anuarul* școlii medii de stat din Sănicolaul Mare, redactat de d-l T. Bucurescu, directorul școlii.
8. *N. Popovschi :* Problema naționalizării în Basarabia. Tipografia „Luceafărul”, Chișinău.

9. *N. Popovschi :* Româнизмul în Basarabia și Unirea. Viața Românească, Iași.

10. *Nicolae Popovschi :* Dicționar românorus, ediția II, corectată și completată, cuprinzând aproape 24.000 de cuvinte și fonetica românească în limba rusă. Editura Librării Schechter, Chișinău. Prețul 100 Lei.

Potopul dela Năsăud.

Pentru reconstruirea caselor distruse în Năsăud de potop am primit până acum următoarele sume :

Dr. Ioachim Tolciu, avocat, Cluj Lei 200.

Dr. Titu Pop, medic în Bechet Lei 300.

Dr. Ștefan Șerban, primpretor Lei 100.

I. Grigorescu (Gri-Gri), București Lei 100.

Lista noastră de subscripție rămâne deschisă și cetitorii noștri sunt rugați să contribuie la ea cu orice sumă.

Administrator

cinstit, bun gospodar, căsătorit care să aibă cunoștințe în fierul ȚUICEI se caută pentru o mică moșie în județul Buzău.

Oferte serioase, arătând pretențiunile se vor adresa :

Carol A. Jahoda
Exploatare de păduri și ferestre
CLUJ.

Imprimare : Cărți, broșuri, reviste, afișe, etc. furnizează **PROMPT ȘI IEFTIN**

Mare stoc de hârtie pentru bănci. Depozit de imprimate pentru secretariate, primării și preturi.

TIPOGRAFIA
Dr. S. Bornemisa.

CLUJ — Piața Cuza Vodă, No. 16.
Subsolul Corpului VI. de armată.

**Pretorii,
Primarii,
Secretarii comunali**

pot cumpăra imprimatele
de lipsă cu bucată numai

LA
Tipografia

Dr. S. Bornemisa
Cluj — Piața Cuza Vodă, 16

Au sosit ultimele modele de pălării fine „Borsalino“ și „Habig“

la **Regele pălăriilor Cluj**,
Piața Unirii 17. Albituri pentru domni se află permanent.

3-10

Uzina electrică a orașului
conducerea societății

„Ganz“

Cluj, Calea Reg. Ferdinand
39. (Palatul Széky)

— Telefon Nr. 408. —

Execută instalații electrice și transmișiuni de curent. Pe comandă livrează instalații de motoare electrice. Lampadare și materiale pentru instalații permanente în depozit. — 11-21.

DEPOZIT la:

INTREPRINDEREA ROMÂNEASCĂ
electrotehnică și mecanică

Teodor Maior

Cluj, Calea Victoriei 7.

— Telefon Nr. 577. —

Instalații de orice fel. Materiale. Proiecte gratuit

9-20

Prima Societate Ardeleană de Asigurări Generale.
Cluj, Piața Unirii No. 8.

(FOSTA BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE ROMÂNJA.)
CAPITAL SOCIAL DEPLIN VĂRSAT
LEI 10.000.000.

Contractează asigurări de Incendiu, Grindină, Accidente, Efracție, Transport, Răspunderi Civile și asupra Vieții, în cele mai avantajoase condițiuni.

Agenții principale: Alba-Iulia, Arad, Brașov, Cluj, Oradea Mare, Satu Mare, Sibiu, Timișoara, Târgul-Mureș.

4-12

Louis DÉRI, Blănar

CLUJ, — Strada Memorandului 3.

Tot felul de blănuri
de primul rang.

Prețuri solide!

2-10

Cele mai preferite beuturi ale amatorilor de bere:
Calitatea neîntrecută

a berei albe **„MONOSTOR“**

și a berei brune **„CĂLUGĂRUL“** specială.

Se capătă pretutindeni.

10-12

LA „AUTO MECANICA“ CLUJ

Reprezentanță Generală a

S. R. A. și LEONIDA & Co UNITE

BUCUREȘTI

A sosit:

Un mare transport cu articole de sport:

Mingi de Tenis, Minge de Football, Ciorapi, Ghete, Cordoane de Football, etc., etc., etc.,
— Cauciucuri: de Motociclete și Biciclete. —

8-10

Marca Bergougnan Clermont-Ferrand

Prețuri excepționale!